

ДСНС України
Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності Одеської області
Обласні та міста Одеси курси удосконалення керівних кадрів 1 категорії

Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань з органами управління та силами цивільного захисту ланок територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Одеської області

Розглянуто і схвалено на засіданні педагогічної ради
Протокол № 1 від 10 лютого 2017 року

м. Одеса
2017 рік

Погоджено
Директор Департаменту з питань
цивільного захисту, оборонної роботи та
взаємодії з правоохоронними органами
Одеської обласної державної адміністрації

С.Г. Помазан

Затверджено
Начальник навчально-методичного
центру цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності Одеської області
полковник служби цивільного захисту

С.О. Макаренко

Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань з органами управління та силами цивільного захисту ланок територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Одеської області

Автори: викладач 1 категорії обласних та міста Одеси курсів удосконалення керівних кадрів 1 категорії Шведа В.С.; викладач 1 категорії обласних та міста Одеси курсів удосконалення керівних кадрів 1 категорії Басов Ю.Д.

Призначення: Методичні рекомендації рекомендується застосовувати під час проведення командно-штабних навчань з метою підвищення злагодженості дій органів управління, підготовки та підтримки високого рівня готовності органів управління та підпорядкованих їм сил ЦЗ до дій за призначенням, а також удосконалення взаємодії між органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями.

Рекомендації мають консультативний, рекомендаційний характер, розроблені для надання методичної допомоги та визначення єдиного порядку під час підготовки та проведення КШН з органами управління і силами ЦЗ ланок територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ Одеської області.

Зміст:

- I. Загальні положення стор. 3;
- II. Керівництво КШН стор. 4;
- III. Підготовка до проведення КШН стор. 7;
- IV. Підготовка керівництва КШН та посередників стор. 11;
- V. Підготовка органів управління, сил ЦЗ та суб'єктів господарювання, що залучаються до проведення КШН стор. 11

- VI. Підготовка району КШН стор.12;
- VII. Заходи безпеки під час проведення КШН стор.12;
- VIII. Проведення КШН стор.14;
- IX. Розбір КШН стор. 17
- X. Визначення стану готовності ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ області до вирішення завдань ЦЗ у мирний час та в особливий період стор.19 ;
- XI. Додатки стор. 21 – 24.

I. Загальні положення

Ці Рекомендації розроблені відповідно до Кодексу цивільного захисту (далі ЦЗ) і пункту 7 Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил ЦЗ, затвердженого постановою КМУ від 26.04.2013р. № 443 та наказу ДСНС України від 29.01.2014р. № 44 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення командно – штабних навчань» (далі КШН). Рекомендації розроблені з метою вдосконалення методики підготовки та проведення КШН з органами управління та силами ЦЗ ланок територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (далі ЄДС ЦЗ) Одеської області. Рекомендації рекомендується застосовувати під час проведення командно-штабних навчань з метою підвищення злагодженості дій органів управління, підготовки та підтримки високого рівня готовності органів управління та підпорядкованих їм сил ЦЗ до дій за призначенням, а також удосконалення взаємодії між органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями.

Рекомендації мають консультативний, рекомендаційний характер, розроблені для надання методичної допомоги та визначення єдиного порядку під час підготовки та проведення КШН з органами управління і силами ЦЗ ланок територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ Одеської області.

КШН органів управління цивільного захисту є однією з основних форм практичної підготовки керівного складу і фахівців органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів ЦЗ, керівників підрозділів (служб, формувань) сил ЦЗ та їх органів управління.

КШН організуються згідно з Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил ЦЗ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443, та проводяться відповідно до Плану – графіку проведення КШН органів управління та сил ЦЗ ланок територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ Одеської області на рік, затвердженого розпорядженням Одеської облдержадміністрації «Про підготовку органів управління та навчання діям у надзвичайних ситуаціях (далі НС) у відповідному році».

Основними завданнями з проведення КШН є:

поглиблення теоретичних знань, набуття практичних умінь і відпрацювання практичних навичок, необхідних для проведення заходів з ЦЗ;

відпрацювання злагодженості дій органів управління та сил ЦЗ під час проведення заходів ЦЗ;

проведення оцінки стану готовності органів управління та сил ЦЗ до дій, спрямованих на запобігання і реагування на НС (рівень підготовки органів управління та сил ЦЗ дій за призначенням);

впровадження в практику передового досвіду з підготовки органів управління та сил ЦЗ.

КШН класифікуються:

1) За місцем проведення – на КШН на місцевості (об'єкті) та на КШН на картах (схемах).

КШН на місцевості (об'єкті) проводяться, як правило, за участі сил ЦЗ або з їх позначенням, з проведенням імітації стихійного лиха або іншої небезпечної події.

КШН можуть проводитися на картах (схемах). Це стосується тематики навчань з ліквідації наслідків НС природного характеру (повінь, снігопад, ураган тощо).

2) За формою проведення – на планові, показові та експериментальні.

3) За рівнем – з органами управління та силами ЦЗ ЄДС ЦЗ, з органами управління та силами ЦЗ функціональних і територіальних підсистем ЄДС ЦЗ, з органами управління та силами ЦЗ ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ.

4) За кількістю залучених органів управління – одноступеневі та багатоступеневі.

До одноступеневих КШН залучається керівний склад одного органу управління, наприклад, міського або районного .

До багатоступеневого КШН залучається керівний склад двох та більше органів управління, наприклад, обласного, міського та районного.

Разом з органами управління, що навчаються, до проведення КШН залучаються керівники спеціалізованих служб ЦЗ, керівники, які формують та керують формуваннями ЦЗ, а також керівництво та орган управління аварійно-рятувальними службами (формуваннями), що залучаються від сил ЦЗ на відповідній території.

Періодичність та тривалість КШН:

КШН з органами управління та силами цивільного захисту територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ проводиться один раз на п'ять років протягом трьох діб. Керівник навчання призначається Головою ДСНС України.

До навчання залучаються:

органи управління та сили ЦЗ територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ та її ланок, регіональна та місцеві комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та НС (за рішенням керівника навчання, але не менш як 50 відсотків загальної кількості);

відповідні формування Оперативно-рятувальної служби ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС України);

підприємства, установи та організації, де на період проведення КШН заплановано спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань ЦЗ.

КШН з органами управління та силами ЦЗ ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ проводиться один раз на п'ять років протягом двох діб. Керівник навчання призначається керівником територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ.

До навчання залучаються:

орган управління та сили ЦЗ ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ, місцева комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та НС;

відповідні формування Оперативно-рятувальної служби ЦЗ (за рішенням Голови ДСНС України);

підприємства, установи та організації, де на період проведення КШН заплановано спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту.

Показове, експериментальне навчання (тренування) з питань ЦЗ проводиться керівником функціональної (територіальної) підсистеми ЄДС ЦЗ або її ланки, який прийняв рішення про проведення навчання (тренування). Тривалість проведення навчання (тренування) визначається його керівником.

Склад учасників, які залучаються до навчання (тренування), визначається його керівником.

Показове КШН проводиться з метою встановлення єдиних поглядів на методику організації та проведення навчань, показу найбільш доцільних методів роботи керівників, прийомів та способів дій органів управління та сил, застосування нових видів (зразків) техніки та озброєння. На показових навчаннях, як правило, доводяться вимоги щодо розробки документів, підготовки керівників та посередників, районів (об'єктів) проведення навчання, а також органів управління і підрозділів, що навчаються.

Не допускається протягом року, на який заплановано проведення КШН територіальної або функціональної підсистеми ЄДС ЦЗ, здійснення їх комплексних перевірок.

II. Керівництво КШН

Для підготовки та проведення КШН відповідно до законодавства призначається керівництво навчання та посередники, а за необхідністю створюється дослідницька група.

Склад керівництва КШН, посередників та дослідницької групи на навчанні повинен включати мінімально необхідну кількість працівників, здатних забезпечити організацію та проведення навчання на високому організаційному та методичному рівні. У випадку нанесення збитків суб'єктам господарювання та особистій власності громадян у період

проведення навчання, створюється спеціальна комісія, яка працює спільно з представниками місцевих органів виконавчої влади.

До складу керівництва КШН входять керівник навчання, його заступники, помічники та штаб керівництва навчання. Кількісний склад керівництва навчання залежить від рівня навчання та від об'єму завдань, що заплановано вирішити під час його проведення.

Керівник навчання несе повну відповідальність за підготовку та якісне проведення навчання.

Керівник навчання зобов'язаний:

визначити та уточнити вихідні дані для навчання, навчальну мету для різних категорій учасників навчання, етапи, навчальні питання, питання дослідження, час проведення навчання та його тривалість;

установити кількість техніки, що залучається на навчання, вибрати район навчання та організувати його підготовку;

особисто брати участь і керувати розробленням основних документів щодо організації та проведення навчання;

визначити склад керівництва, посередників, дослідницької групи, підготувати їх до проведення навчання, розглянути та затвердити часткові плани своїх заступників, помічників і посередників;

узгодити питання щодо проведення КШН з керівниками суб'єктів господарювання, які залучаються до проведення КШН;

організувати рекогносцировку району проведення КШН (уточнення тактичної обстановки і ходу здійснення підготовки району проведення КШН, а також сил, засобів та термінів, необхідних для підготовки району навчання);

організувати безпосередню підготовку органів управління та сил до навчання і огляд їх готовності;

забезпечити дотримання встановлених заходів безпеки під час навчання;

вивчати роботу органів управління і сил, що залучені до навчання, навчати їх порядку організації управління, взаємодії та всебічного забезпечення;

особисто, або через заступників і штаб керівництва навчання здійснювати контроль за своєчасністю та правильністю дій учасників навчання, аналізувати зміст рішень, що приймають учасники навчання, та розпоряджень, які вони видають;

пропонувати нові прийоми організації рятувальних та інші невідкладних робіт (далі – Р та ІНР) та засобів застосування техніки у різній обстановці;

забезпечити організоване повернення учасників навчання до місць постійної дислокації;

після закінчення навчання на підставі особистих спостережень, доповідей керівництва, посередників, дослідницької групи визначити загальну оцінку і провести розбір навчання.

Штаб керівництва навчання – це тимчасово створюваний орган управління, призначений для якісної підготовки та ефективного проведення КШН. Штаб керівництва навчання створюється з такого розрахунку, щоб забезпечувалося організаційно-методичне керівництво навчанням та управлінням в якості вищого органу, органами управління та силами ЦЗ, які приймають в ньому участь. По відношенню до учасників навчання він виконує функції вищого штабу.

Начальником штабу керівництва навчання може призначатися один із заступників керівника навчання.

До складу штабу керівництва навчання, як правило входять:

начальник штабу керівництва навчання та його заступник (заступники);

помічники начальника штабу;

група розбору навчання.

Начальник штабу керівництва зобов'язаний:

організувати роботу штабу керівництва та керувати нею;

узгодити роботу заступників, помічників керівника навчання;

розробляти за вказівкою керівника документи з організації та проведення навчання;
організувати та контролювати підготовку керівництва КШН, посередників, учасників навчання, а також району проведення КШН;

знати обстановку та бути готовим доповісти керівнику КШН висновки та свої пропозиції щодо дій органів управління і підрозділів;

контролювати своєчасне подання заступниками, помічниками керівника КШН та посередниками матеріалу для розбору навчання та визначення стану готовності підсистеми (ланки) ЄДС ЦЗ до вирішення завдань ЦЗ;

готувати матеріали загального розбору навчання, провести, у разі необхідності, частковий розбір з органами управління ЦЗ, які навчалися.

На штаб керівництва навчання покладається:

розроблення документів з підготовки та проведення КШН;

організація підготовки керівництва, посередників, дослідницької групи, органів управління ЦЗ, що залучаються до навчання;

підготовка району проведення КШН та пунктів управління, організація зв'язку, безпечного пересування техніки, що залучається до навчання;

організація спільної роботи керівників та підрозділів, відповідних начальників та їх органів управління, а також надання допомоги в організації взаємодії з органами управління та силами, що залучаються до навчання;

підготовка пропозицій керівнику КШН з найбільш доцільного використання підрозділів при виконанні поставлених завдань та здійснення контролю за їх виконанням, а також дотриманням заходів безпеки;

постійне забезпечення збереження всіх таємних і службових документів, що вивозяться на КШН;

організація і контроль за поверненням підрозділів у місця постійної дислокації;

підготовка і організація розбору КШН;

узагальнення результатів досліджень;

подання звіту про результати проведеного КШН;

узагальнення передового досвіду дій та впровадження його у практику підготовки органів управління та сил ЦЗ.

Посередники призначаються з метою надання допомоги керівнику КШН у проведенні та здійсненні контролю за роботою учасників навчання і оцінки їх дій.

Посередники, як правило, призначаються при органах управління ЦЗ, органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування та силах, що залучаються до навчання, підпорядковуються керівнику навчання та начальнику штабу керівництва навчання.

Посередники призначаються з числа найбільш підготовлених посадових осіб виконавчої влади та ГУ ДСНС в області, які не залучаються до навчання в якості його учасників, а також з викладацького складу навчально-методичного центру ЦЗ та безпеки життєдіяльності. При цьому слід враховувати, що посередники повинні бути старшими чи рівними за посадою та спеціальним званням по відношенню до відповідних посадових осіб, які навчаються.

До початку навчання посередники вивчають порядок проведення навчання та плануючі документи того органу управління ЦЗ при якому будуть виконувати свої обов'язки.

Під час КШН посередники здійснюють постійний контроль за діями учасників навчання, здійснюють розіграш дій з урахуванням задуму КШН, вивчають зміст прийнятих рішень, відпрацьованих документів, об'єктивно оцінюють роботу учасників навчання (особливо їх практичні дії). В терміни встановлені керівником навчання, надають матеріали до розбору КШН, готують та проводять часткові розбори.

Посередникам категорично забороняється втручатися у дії учасників навчання, крім випадків, що ведуть до порушення техніки безпеки, зриву розіграшу дій, можуть призвести до матеріальних збитків та порушення екології в районі проведення навчання.

Посередники зобов'язані:

спрямувати дії учасників навчання на якісне відпрацювання навчальних питань і своєчасне виконання заходів;

знати обстановку на КШН за своїм напрямком;

контролювати повноту і якість проведення необхідних розрахунків при оцінці обстановки (радіаційної, хімічної, бактеріологічної, інженерної і пожежної тощо);

стежити за дотриманням порядку та заходів безпеки при виконанні практичних робіт;

доповідати керівництву КШН рішення і віддані розпорядження.

Працівники, яких призначено до складу керівництва КШН та посередники:

повинні чітко знати і вміти творчо застосовувати вимоги законодавчих та нормативно-правових актів у сфері ЦЗ, організаційно-методичних вказівок, а також положень цих рекомендацій;

знати можливості підрозділів, що залучаються до навчання та способи застосування спеціальної техніки у різних умовах обстановки;

Керівництву КШН та посередникам категорично забороняється:

розголошувати документи навчання, що розкривають задум його проведення;

підміняти керівників та інших працівників, які беруть участь у навчанні, у вирішенні поставлених завдань, а також втручатися (крім керівника навчання та його заступника) у виконання ними своїх функціональних обов'язків, за винятком випадків, коли їх дії можуть привести до порушення вимог безпеки.

Дослідницька група розробляє документи щодо організації досліджень на навчанні, узагальнює та аналізує результати досліджень під час навчання, вивчає прийняті учасниками навчання рішення, готує узагальнений звіт за дослідницькими питаннями.

III. Підготовка до проведення КШН

Підготовка КШН включає:

визначення та уточнення вихідних даних;

планування навчання (розроблення документів);

підготовку керівництва КШН та посередників;

підготовку органів управління, сил ЦЗ та суб'єктів господарювання, що залучаються до КШН;

підготовку району КШН.

Характер та особливості кожного КШН залежать від економічних, фізико-географічних, та інших особливостей району проведення навчання, імовірності виникнення та прогнозованих наслідків аварій, катастроф та стихійного лиха, наявності можливостей (необхідних сил та засобів) для здійснення заходів ЦЗ, як у мирний час так і у особливий період.

На КШН повинна створюватись складна тактична обстановка, максимально наближена до НС, що виникали чи мають високу вірогідність виникнення в районі проведення навчання, та яка вимагає від підлеглих прийняття самостійних обґрунтованих рішень. Крім цього, повинні створюватись максимально складні умови для організації управління.

Планування КШН (розроблення документів) розпочинається з визначення вихідних даних для нього. Деякі вихідні дані, наприклад, тема, час та тривалість КШН, склад його учасників, а іноді й район проведення КШН можуть визначатися керівником навчання відповідно до плану реагування на НС регіону.

Вихідними даними для КШН є:

Тема КШН.

Тема КШН, як правило, є комплексною та включає: виконання основних завдань за призначенням цілодобово, відпрацювання у повному обсязі питань взаємодії, управління та всіх видів забезпечення. Із змісту теми повинні формуватися назви етапів.

Приклад формування теми навчання: "Ліквідація наслідків вибуху на хімічно небезпечному об'єкті та руйнування багатопверхового житлового будинку, евакуація та

розміщення постраждалих, організація та здійснення життєзабезпечення, надання допомоги постраждалим”.

Навчальні та дослідницькі цілі.

Навчальні цілі визначаються для кожної категорії, що навчається, зокрема: для керівного складу функціональної або територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ та їх ланок;

для органів управління;

для аварійно-рятувальних служб (формувань), що залучаються;

дослідницька мета навчання.

Етапи навчання та їх навчальні питання.

Етапи навчання визначаються виходячи з теми КШН. Етап – це виділена за оперативним та астрономічним часом частина навчання, під час якої досягається одна або кілька цілей. Під час кожного етапу зазвичай відпрацьовується кілька навчальних питань. Вони представляють собою ряд послідовних, логічних найбільш характерних для цього етапу задач, що виникають одна за одною, та мають вирішуватися під час КШН. Зміст навчальних питань повинен визначати конкретну роботу, що необхідно виконати за певний проміжок часу. Розрахунок часу на відпрацювання кожного навчального етапу проводиться одночасно з визначенням змісту та тривалості етапів навчання.

Кількість та зміст етапів визначається керівником навчання з таким розрахунком, щоб розкривалася тема та досягалися цілі навчання у відведений для його проведення астрономічний час.

Астрономічний час – це час, відведений для відпрацювання навчальних питань навчання у реальному масштабі часу.

Оперативний час – це час, відведений для відпрацювання навчальних питань в умовному масштабі часу, з урахуванням тривалості оперативних стрибків. Він в себе включає астрономічний час та часовий інтервал оперативних стрибків.

Оперативний стрибок оголошується для введення органів управління та сил ЦЗ, які навчаються в нову оперативну обстановку, що створюється для відпрацювання навчальних питань на поточному чи наступних етапах навчання та являє собою різницю між оперативним та астрономічним часом. В його зміст включається розвиток оперативної обстановки за часовий проміжок стрибка, що неможливо показати в реальному масштабі часу. Показники та зміст оперативних стрибків повинні відповідати обстановці, створеній для проведення навчання, часу, необхідному для виконання силами задач.

На першому етапі навчання, зазвичай, відпрацьовуються питання приведення органів управління та сил ЦЗ у різні режими функціонування, проводиться оповіщення та збір керівного та особового складу, здійснюється збір даних обстановки, що склалася, їх оцінка та аналіз, постановка завдань підлеглим органам управління та силам, перевіряються питання функціональної готовності до дій за призначенням формувань, які залучаються до навчання. При цьому особливу увагу керівництво навчання має приділяти питанням розгортання та ефективності роботи систем управління, організації проведення практичних заходів ЦЗ, підвищення стійкості суб'єктів господарювання, зменшення запасів небезпечних хімічних речовин, що використовуються у виробничих процесах, приведення у готовність формувань ЦЗ, готовності захисних споруд до укриття населення тощо.

На другому етапі, як правило, відпрацьовуються питання управління підпорядкованими силами та засобами при ліквідації наслідків НС, виконання заходів ЦЗ, виконуються практичні заходи щодо захисту населення та територій.

Створювані на цьому етапі НС повинні за своїми масштабами та наслідками відрізнятися одна від одної, щоб дати можливість набутти практичні навички в реагуванні на НС та прийняття рішень органам управління різних рівнів.

Особливу увагу на цьому етапі керівництво навчання має приділяти проведенню заходів з нарощування сил ЦЗ ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ, розгортанню у повному обсязі органів управління, проведення усіх видів розвідки, евакуації (тимчасового відселення) населення тощо.

Під час проведення навчання керівник КШН або за його дорученням заступник (помічник) керівника КШН можуть проводити заслуховування посадових осіб органів управління ЦЗ залучених до навчання.

Склад учасників навчання, у тому числі сил ЦЗ, у разі їх залучення.

Тривалість та час проведення навчання.

Наприклад: 2 доби (7 год. 30 хв. 18.06.2017 – 7 год. 20.06.2017).

Район проведення КШН – вибирається з урахуванням масштабу, змісту теми та навчальних цілей КШН. Характер місцевості та розміри району повинні дозволяти відпрацювати всі навчальні питання та забезпечити досягнення цілей навчання.

Склад керівництва КШН та список посередників.

Для організації та проведення КШН, як правило, розробляються такі документи:

задум проведення КШН;

наказ (розпорядження) про проведення КШН;

організаційні вказівки органам управління з підготовки до проведення навчання;

план проведення КШН;

тактичне завдання;

ввідні щодо нарощування обстановки під час проведення КШН;

план імітації (при необхідності);

план-схема проведення практичних заходів на КШН (для кожного навчального питання);

часткові плани керівництва КШН та посередників.

Задум проведення КШН – документ, в якому визначається на фоні якої тактичної обстановки і як керівник має намір відпрацювати тему навчання.

Він включає:

вихідні дані (тему, навчальні та дослідницькі цілі, час (термін і тривалість) навчання, місце проведення);

керівництво КШН та склад учасників;

тактичний задум: вихідна обстановка (характер НС, положення, склад сил та їх дії на початок навчання);

обстановку, що склалася під час навчання, для відпрацювання навчальних питань;

етапи навчання та їх найменування, тривалість, навчальні питання і час на їх відпрацювання.

Наказ (розпорядження) про проведення КШН видається, як правило, за місяць до початку навчання.

У ньому вказується: тема КШН; термін та тривалість їх проведення; склад учасників; склад керівництва КШН та посередники; термін розроблення та затвердження основних документів з проведення КШН; термін та порядок підготовки керівництва КШН, посередників та учасників навчання; основні питання всебічного забезпечення учасників навчання та залучених до навчання, а також інші питання. Наказ доводиться до керівного складу органів управління, залучених до навчання в частині, що їх стосується.

Організаційні вказівки з підготовки та проведення КШН розробляються згідно із задумом командно-штабного навчання.

Організаційні вказівки необхідно доводити до учасників навчання та виконавців в частині, що їх стосується, завчасно, не пізніше одного місяця до початку навчання.

В організаційних вказівках, як правило, зазначаються:

тема навчання і час проведення КШН;

склад органів управління та сил ЦЗ, що залучаються до КШН;

заходи, що здійснюються, чисельність сил та засобів, що залучаються для забезпечення зв'язку керівництва, заходи безпечного пересування техніки, залученої на навчання, та оточення натурних ділянок;

хід проведення спеціальних навчань (тренувань) формувань ЦЗ та об'єктових навчань (тренувань) з питань ЦЗ, якщо вони проводяться в рамках КШН;

основний зміст додаткової підготовки органів управління, що залучаються до навчання;

- заходи матеріально-технічного забезпечення КШН;
- заходи щодо збереження державної таємниці;
- організація та заходи безпеки на КШН;
- час готовності до КШН, порядок проведення огляду готовності;
- інші питання.

План проведення КШН – основний документ, що визначає хід проведення навчання, його загальний тактичний фон і яким чином керівник навчання має намір відпрацювати тему навчання (додаток 1).

План проведення КШН підписується керівником навчання та подається на затвердження безпосередньому начальнику керівника навчання за 15 днів до його початку.

Він включає:

- а) тему навчання;
- б) навчальні цілі;
- в) час (термін, тривалість) навчання;
- г) місце проведення;
- д) склад учасників навчання;
- е) тактичний задум.

Тактичний задум розробляється текстуально або графічно (на карті або схемі) залежно від тематики навчання та навчальних питань, що опрацьовуються. Якщо тактичний задум розробляється на карті або схемі, то він є додатком до Плану проведення навчання.

Тактичний задум повинен включати:

назву небезпечної події, характер її походження, ступінь поширення, розмір можливих втрат, кількість постраждалих, характер руйнувань та пошкоджень будівель і споруд, інші наслідки залежно від характеру походження НС;

район розташування органів управління та сил ЦЗ, що залучаються – реальний та по навчанню;

район опрацювання практичних дій сил ЦЗ;

завдання органам управління та силам ЦЗ, що навчаються. При переході до відпрацювання від однієї небезпечної події (НС) до другої – визначаються принципово нові завдання.

- є) кількісний склад залучених сил ЦЗ (у разі їх залучення);
- ж) склад керівництва і посередників;
- з) час та місце проведення розбору;
- и) календар проведення навчання.

У календарі проведення навчання відображається інформація щодо дій керівництва та учасників навчання за навчальними питаннями поетапно та включає:

- назву етапу;
- навчальні питання та час, що відведено на їх відпрацювання;
- дії органів управління та сил ЦЗ під час відпрацювання навчального питання;
- заходи, що проводяться керівництвом навчання.

Тактичне завдання розробляється на основі задуму КШН і є вихідним документом для введення учасників навчання (залучених сил ЦЗ) в обстановку. Тактичне завдання, як правило, складається у письмовому вигляді (з додаванням карти (схеми) вихідної обстановки за необхідності) та включає розділи: загальна обстановка, часткова обстановка та довідкові дані.

Розділ I: “Загальна обстановка” дозволяє дати учасникам КШН загальне уявлення про характер події, особливості обстановки на визначений час. У ньому викладаються характер обстановки, що склалася під час аварії, катастрофи, стихійного лиха, положення та характер дій органів управління та сил ЦЗ.

Розділ II: “Часткова обстановка” розвиває загальну обстановку. У ньому більш детально висловлюється характер НС, дається характеристика об’єктів, вказується положення, стан і характер дій органів управління та сил ЦЗ, з якими проводиться навчання.

Розділ III: “Довідкові дані” включає: відомості, що не відомі учасникам навчання без вказівок керівництва навчання, а також умовні дані, які можуть бути допустимі (укомплектованість особовим складом і технікою, встановлені дози опромінення особового складу, забезпеченість матеріально-технічними засобами; гідрометеорологічні умови, зруйнування в районах проведення КШН тощо).

Якщо тактичне завдання не розкриває задуму навчання, воно доводиться до учасників за два тижні до початку, в іншому випадку не раніше як за добу.

Часткові плани керівництва КШН та посередників розробляються заступником, помічниками керівника навчання, а також посередниками.

У них вказуються:

вихідні дані: тема, навчальні цілі, час (тривалість) і район (місце) проведення КШН, склад його учасників;

тактичний задум у необхідному обсязі;

етапи навчання та їх тривалість;

навчальні питання на кожному етапі, порядок і час їх відпрацювання;

порядок роботи відповідних посадових осіб керівництва (посередників) з нарощування обстановки в ході розіграшу дій, організації контролю за діями учасників навчання;

необхідні розрахункові та інші дані.

Часткові плани заступника, помічників і посередників керівника навчання розглядає та затверджує керівник КШН.

План імітації (за необхідністю) розробляється на карті (схемі) під керівництвом начальника штабу керівництва.

У плані вказуються:

ділянки, поля імітації місцевості, зараженої рецептурами імітації отруйних речовин, а також небезпечних хімічних речовин;

ділянки, поля імітації райони руйнувань, пожеж і затоплень;

розрахунок сил та засобів для імітації, порядок і послідовність їх здійснення;

схема організації зв’язку з управлінням імітацією;

заходи безпеки.

IV. Підготовка керівництва КШН та посередників

Проводиться з метою забезпечення правильного розуміння ними задуму КШН, вимог керівних документів, положень статутів і настанов, а також вивчення району навчання. Керівник навчання особисто готує штаб керівництва навчання, заступників, помічників і посередників.

Заступники та помічники керівника навчання готують команди, що виділяються для забезпечення КШН.

V. Підготовка органів управління, сил ЦЗ та суб’єктів господарювання, що залучаються до проведення КШН

Підготовка органів управління, сил ЦЗ та суб’єктів господарювання, що залучаються до проведення КШН здійснюється завчасно для органів управління на штабних тренуваннях; сил ЦЗ на спеціальних навчаннях (тренуваннях); працівників на заняттях за програмами професійної підготовки, підготовки населення до дій у НС шляхом самостійної роботи, а також на планових заняттях протягом навчального року.

За рішенням керівника КШН безпосередньо перед навчанням можуть проводитися інструкторсько-методичні заняття з керівництвом навчання, посередниками та керівниками сил ЦЗ, які залучаються до проведення КШН.

З усіма учасниками навчання проводяться заняття щодо заходів безпеки.

Крім цього, під час підготовки до КШН здійснюються інші заходи: приводяться у відповідність до вимог та уточнюються плануючі та облікові документи у сфері ЦЗ на мирний час та в особливий період, перевіряються та готуються до використання пункти управління, засоби зв'язку та оповіщення, місця практичного відпрацювання заходів тощо.

Під час підготовки учасників навчання особлива увага приділяється відпрацюванню швидких та чітких дій щодо приведення органів управління та сил ЦЗ в готовність, підвищенню їх оперативності при зборі та узагальненні даних про обстановку, її оцінки та організації взаємодії.

Підготовка органів управління та сил ЦЗ підприємств, установ, організацій до КШН здійснюється їх керівниками без порушення виробничої діяльності об'єкта, а методичне керівництво забезпечують структурні підрозділи територіальних органів ДСНС України. Головна увага при цьому приділяється плануванню діяльності суб'єкта забезпечення ЦЗ, проведенню заходів щодо удосконалення захисту персоналу об'єкта, підвищення стійкості управління, зв'язку, оповіщення та підготовки сил ЦЗ при виникненні аварій, катастроф та стихійного лиха.

Перед виходом на КШН проводиться огляд готовності сил ЦЗ, що залучені до навчання. Огляд готовності проводиться територіальним органом ДСНС України із залученням фахівців місцевих органів виконавчої влади, в термін та за напрямками визначеними керівником КШН.

VI. Підготовка району КШН

Характер місцевості та розміри району навчання повинні дозволяти реально розміщати та пересувати пункти управління, дозволяти силам ЦЗ, що залучаються до КШН, відпрацьовувати всі навчальні питання або їх імітацію, забезпечити досягнення поставлених цілей навчання.

Підготовка району навчання включає: обладнання пунктів управління, центрів управління в НС, організацію зв'язку, шляхів для безпечного пересування техніки, залученої до навчання, підготовку імітації, проведення необхідних санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів, встановлення меж посівів, лісових посадок та інших об'єктів, що вимагають забезпечення збереження в районах розгортання пунктів управління та дій залучених підрозділів.

VII. Заходи безпеки під час проведення КШН

За організацію та забезпечення безпеки дій учасників навчання відповідає керівник навчання.

Він зобов'язаний:

розробити заходи безпеки на навчанні, виходячи з місцевих умов та замислу навчання, довести їх до учасників навчання;

визначити кількість залізничних переїздів, нафто- та газопроводів, систем меліорації, перевалів, проходів тунелів та порядок пропуску ними сил ЦЗ;

визначити ділянки місцевості та порядок імітації на них, організувати огороження та оточення цих ділянок;

організувати вивчення заходів безпеки з учасниками навчання, прийняття заходів із знань заходів безпеки від кожного та вимагати їх дотримання під час проведення навчання;

після закінчення навчання організувати збір або знищення невикористаних імітаційних засобів.

Відповідальність за дотримання учасниками навчання заходів безпеки, встановлених на навчанні, покладається на керівників органів управління (підрозділів (формувань) ЦЗ) – учасників навчання.

Вони зобов'язані:

вивчити з учасниками навчання заходи безпеки та слідкувати за суворим їх дотриманням;

вивчити з усім особовим складом порядок позначення ділянок та полів імітації та інших небезпечних місць;

особисто переконатися, що наявні засоби дійсно імітаційні;

організувати перевірку справності техніки та транспорту, що залучаються до навчання, особливу увагу звернути на знання особовим складом правил поводження з технікою, засобами індивідуального захисту;

перед початком навчання організувати перевірку засвоєння учасниками навчання правил та заходів безпеки шляхом приймання заліків, результати заліків (“засвоїв” чи “не засвоїв”) під підпис довести до кожного учасника навчання та доповісти керівнику.

На навчаннях забороняється:

посилювати вибухові пакети, освітлювальні та сигнальні патрони, кидати їх у розташування людей, а також у напрямку легкозаймистих предметів;

торкатися вибухонебезпечних предметів, що не вибухнули, та проводити їх розбирання; підбирати предмети, що заражені навчальними рецептурами імітації отруйних речовин;

проводити імітацію табельними імітаторами на відстані менше ніж 250 м від місця знаходження підрозділів;

спалювати навчальні отруйно-димові суміші та підривати імітаційні фугаси ближче 100 м, а вибухові пакети та імітаційні гранати - ближче 25 м від працівників, легкозаймистих матеріалів та населених пунктів;

перевозити працівників і техніку на необладнаному транспорті, а вибухові речовини, навчальні рецептури імітації отруйних речовин та інші предмети, небезпечні у поводженні, разом з працівниками;

проїздити мостом та льодом, що не забезпечують необхідну вантажопідйомність;

порушувати правила руху при пересуванні;

експлуатувати несправну техніку, знаходитися у кабінах техніки, що знаходиться на платформах;

ставати на троси, стояти поблизу натягнутого троса на відстані не менше його довжини, між блоками та стрілами підйомних кранів, під ковшами екскаваторів та на завалах у момент роботи інженерної техніки, знаходитися на тягачах та машинах, що буксируються, при евакуації або буксируванні усіх видів техніки;

з'їжджати з розвіданих і позначених маршрутів в умовах глибокого снігового покриву, на заболочених ділянках, біля озер і річок та у гористій місцевості;

водити автомобільні радіостанції з високо піднятими антенами містами, населеними пунктами і під лініями електропередач, розгортати радіорелейні станції менше ніж в 100 м від високовольтних ліній;

виходити працівникам на ліву сторону шляху, знаходитися між машинами, відпочивати під ними, а також запускати двигун та торкатися з місця без ретельного огляду місцевості навколо машин;

прогрівати двигуни машин при зачинених вікнах і дверях, спати, відпочивати в кузовах та кабінах машин при працюючих двигунах або обігрівальних приладах;

міняти місцями кольорові габаритні ліхтарі машин і буксувати машини з несправними механізмами повороту і гальмування на гнучкому зчепленні;

розташовувати особовий склад, розміщувати техніку та укладати проводи електровибухових мереж ближче 300 м від електростанцій, високовольтних ліній, залізниць та потужних радіостанцій;

проводити роботи з навчальними рецептурами імітації без заходів індивідуального захисту поза спеціально обладнаними та відведеними майданчиками;

переносити чи знімати засоби імітації на імітаційних полях у нічний час і при обмеженій видимості.

З метою попередження пожеж забороняється:

підривати поблизу сховищ вибухових речовин, пально-мастильних матеріалів (ПММ), дерев'яних будівель, інших легкозаймистих об'єктів імітаційні засоби, а також розташовувати біля них техніку;

підривати імітаційні засоби, розводити вогнища у населених пунктах, у лісі і степових районах із висохлою рослинністю;

палити біля вибухових, вибухонебезпечних і легкозаймистих речовин та матеріалів, а також використовувати для освітлення прилади з неізольованим вогнем;

для гасіння можливих пожеж під час навчання необхідно призначити спеціальні підрозділи, або нештатні формування укомплектовані відповідно до діючих норм та правил працівниками, транспортом та засобами пожежогасіння.

При діях вночі або в умовах обмеженої видимості необхідно:

засвітла позначати райони (ділянки) імітації та організувати їх охорону;

мати на техніці знаки встановленого зразку, видимі у темряві.

При діях у горах необхідно:

не допускати дій у місцях можливих обвалів, каменепадів, снігових лавин;

уникати розміщення людей та техніки під скелями, що нависають, а також у сухих річищах річок;

слідкувати за прогнозом погоди та бути готовим до дій в умовах температури, що часто і різко змінюється, а також паводків;

мати у підрозділах додаткові запаси продовольства, теплового речового майна, води, палива, пального та засобів обігріву.

Для забезпечення безпеки під час проведення робіт з ліквідації наслідків НС за навчанням, небезпечні місця огорожуються та поблизу них виставляються добре видимі попереджувальні знаки або регулювальники. Забороняється без потреби ходити завалами, заходити у зруйновані будинки та споруди, знаходитися та проводити роботи поблизу будівель, що загрожують обвалом.

Працівники повинні мати рятувальні пояси зі страхувальною мотузкою, що відповідають виду робіт, засоби індивідуального захисту органів дихання, інструмент та пристосування.

VIII. Проведення КШН

Початком КШН є час подання встановленого керівником КШН сигналу чи вручення черговому органу управління підписаного керівником КШН розпорядження (ввідної).

На першому етапі навчання можуть відпрацьовуватися заходи приведення у готовність до дій за призначенням.

При цьому керівник навчання особисто та через заступника (помічників), штаб керівництва навчання та посередників перевіряє організацію оповіщення, швидкість і організованість збору учасників навчання та інші заходи у відповідності до плану проведення КШН.

Якщо питання мобілізаційної готовності не відпрацьовувалися на першому етапі, вони можуть здійснюватися під час наступних етапів.

Обсяг і порядок відпрацювання питань готовності до дій за призначенням визначає керівник навчання.

Він особисто і через заступника (помічників), штаб керівництва навчання та посередників перевіряє розташування та оснащення робочих місць штабу з ліквідації

наслідків НС (пунктів управління), стан зв'язку, знання учасниками навчання вихідної обстановки, завдань і здійснення заходів, пов'язаних із підготовкою до управління підлеглими підрозділами.

Після доведення завдань і розпоряджень до учасників навчання надається необхідний час на з'ясування завдань, проведення розрахунків часу, підготовку даних і пропозицій для прийняття рішення, оцінку обстановки, прийняття рішення та відпрацювання інших питань з організації та проведення робіт з ліквідації наслідків НС.

У цей час керівництво КШН і посередники вивчають роботу учасників навчання, перевіряють правильність даних, що готуються, розрахунків і пропозицій. На цьому етапі особлива увага звертається на методи та організацію роботи органів управління, правильність та вміння з'ясувати завдання та оцінювати обстановку, приймати обґрунтоване рішення, підготовку відповідних документів.

У визначений час керівник навчання, посередники заслуховують висновки з оцінки обстановки та рішення керівників органів управління ЦЗ.

Заслуховування рішень проводиться, у робочому порядку на спеціально обладнаних робочих місцях без оперативних пауз.

Керівник навчання та посередники визначають доцільність, сильні та слабкі сторони рішень учасників навчання.

При необхідності керівник навчання особисто чи за допомогою засобів зв'язку заслуховує висновки та зауваження своїх помічників, доповіді посередників з прийнятих рішень учасниками навчання.

В умовах обмеженого часу та динаміки дій рішення керівників органів управління ЦЗ в процесі постановки ними завдань вивчаються та затверджуються керівництвом навчання.

Після затвердження прийнятих рішень органи управління приступають до планування виконання заходів із захисту населення і територій, Р та ІНР, організації управління, взаємодії і всебічного забезпечення.

Керівництво навчання та посередники контролюють роботу учасників навчання. При цьому особлива увага звертається на своєчасну, чітку і конкретну постановку завдань та їх реалізації підлеглими, зокрема: узгодженість і взаємодію в роботі всіх посадових осіб, відпрацювання картографічних та інших необхідних документів.

За результатами роботи учасників навчання, заступник, помічники керівника навчання та посередники доповідають до штабу керівництва.

У результаті аналізу рішень, керівництво навчанням встановлює, якою мірою вони відповідають умовам, що склалися, і до яких результатів можуть призвести. З урахуванням цього уточнюється порядок нарощування обстановки та розіграшу дій.

Проведення нарощування обстановки та розіграшу дій на КШН містить послідовне доведення до учасників навчання нових даних про обстановку, реагування на зміни в ній, прийняття (уточнення) рішень, постановку завдань, а також контроль за фактичними діями учасників навчання.

Основними способами нарощування обстановки та розіграшу дій можуть бути:

- вручення ввідних;

- довіді підлеглих органів управління, інформація розвідувальних органів.

Нарощування обстановки і розіграш дій здійснюється замкнутим ланцюгом:

- посередники вручають учасникам навчання інформацію про зміни обстановки і доповідають у штаб керівництва навчання про прийняті учасниками навчання рішення та їх дії;

- штаб керівництва навчання узагальнює рішення учасників навчання, аналізує їхні дії і доповідає керівнику навчання свої пропозиції з подальшого нарощування обстановки;

- керівник навчання дає вказівки на організацію подальшого нарощування обстановки та розіграшу дій;

- штаб керівництва навчання доводить ці вказівки до посередників, які продовжують нарощування обстановки та розіграшу дій.

При цьому дані обстановки на пункти управління, центри управління в надзвичайних ситуаціях учасників навчання повинні поступати в порядку, обсязі і тими каналами та засобами зв'язку, як і в реальних умовах.

Нарощування обстановки та розіграш дій здійснюється керівництвом навчання та посередниками відповідно до плану проведення КШН. Уточнення до плану проведення КШН щодо нарощування обстановки вносяться відповідно до рішення учасників навчання і даних обстановки, що надходять від них.

Для зосередження зусиль керівництва і учасників навчання на рішеннях головних питань в обстановці можуть робитися оперативні стрибки тривалістю від однієї до декількох діб (годин).

При цьому інформація про зміну обстановки з оперативним стрибком може вручатися безпосередньо та одночасно всім органам управління чи тільки органам управління, які цю обстановку доповідають у вищестоящий орган управління технічними засобами зв'язку.

Керівник навчання, його заступник, помічники і посередники під час нарощування обстановки та розіграшу дій знаходяться разом із відповідними особами учасників навчання, здійснюють контроль і оцінюють їх дії.

Головну увагу при цьому приділяють злагодженості в роботі усіх посадових осіб, пунктів управління та центрів управління в НС в цілому, уміння працівників оперативно збирати та аналізувати дані обстановки, стисло викладати висновки з неї і швидко розробляти документи, чітко доводити завдання до підлеглих і здійснювати контроль за їх виконанням.

У процесі навчання керівництво КШН і посередники повинні напрацювати в учасників навчання ініціативу, самостійність і творчий підхід щодо прийняття рішень і планування, організації проведення з ліквідації наслідків НС.

Для цього необхідно створювати складну обстановку, обмежувати надходження відомостей шляхом тимчасового порушення зв'язку з підлеглими і вищими органами управління, затримки підвозу матеріальних засобів, про створення зон зараження, пожеж і руйнувань, виведення зі строю окремих посадових осіб внаслідок хвороби.

Внесок в обстановку елементів напруженості і раптовості доцільно проводити в період найбільшої інтенсивності в роботі учасників навчання з організації виконання задач в динаміці дій, під час збору та узагальнення даних обстановки і доведення завдань до підлеглих.

У випадках, коли органи управління, що навчаються, приймають необґрунтовані рішення, необхідно спонукати їх глибше оцінити обстановку і прийняти вірне рішення. Якщо рішення учасників навчання не відповідають обстановці або не дозволяють досягнути цілей навчання, а також можуть призвести до нанесення матеріальних збитків, порушення заходів безпеки, то потрібно вносити в них необхідні зміни.

В одному випадку можна з'ясувати мотиви, якими керуються учасники навчання, приймаючи таке рішення, а при необхідності повідомити їм додаткові дані про обстановку та інші необхідні відомості. В іншому випадку можна уточнити задачу, або внести необхідні виправлення в рішення при затвердженні його і тим самим досягти відпрацювання поставлених навчальних питань і досягти намічених цілей.

Під час проведення навчання для більш повчального відпрацювання найбільш складних питань рекомендується проводити загальне заслуховування керівного складу.

На загальному заслуховуванні керівники, використовуючи розроблені робочі документи за навчанням (карти, схеми, розрахунки), доповідають висновки з оцінки обстановки, рішення, ставлять завдання підлеглим командирам і організують взаємодію. Також за вказівкою керівника навчання, заслуховуються доповіді інших посадових осіб, які навчаються.

Після відпрацювання всіх навчальних питань керівник КШН оголошує частковий відбій, дає вказівки на підготовку розбору навчання та про порядок повернення в пункти постійної дислокації.

Частковий відбій на КШН може бути також оголошено в наступних ситуаціях:

дії органів управління та сил ЦЗ, з якими проводиться навчання, не відповідають наміченим цілям;

є необхідність повторення окремих навчальних питань для більш якісного їх відпрацювання;

порушення встановлених заходів безпеки.

При цьому пункти (центри) управління і підрозділи, що залучаються, припиняють свої дії і залишаються на місцях виконання задач. У цих випадках керівник навчання віддає необхідні вказівки, а після їх виконання учасниками навчання продовжує КШН.

Після того як органи управління та сили ЦЗ, з якими проводиться навчання виконують поставлені задачі та керівник КШН впевниться, що мета навчання досягнута оголошується відбій навчання.

ІХ. Розбір КШН

Розбір є заключною частиною навчання і має велике навчально-виховне значення. Основою розбору є висновки керівника навчання і затверджені ним висновки заступника і помічників, посередників, керівника дослідницької групи про дії на навчанні керівного складу органів управління і підрозділів ЦЗ, що було залучено до навчання.

Підготовка розбору починається до початку навчання і продовжується під час навчання з таким розрахунком, щоб до кінця навчання матеріал для розбору був повністю готовий.

До початку навчання готуються матеріали, що характеризують ступінь готовності учасників навчання та об'єктів і засобів ЦЗ до проведення КШН, теоретичні положення з найбільш важливих або нових питань тактики дій, вимог керівних документів, найбільш повчальні приклади з досвіду проведення робіт з ліквідації наслідків НС і раніше проведених навчань.

Під час навчання до розбору готується текстуальна частина і, у разі необхідності, карти (схеми), що характеризують хід навчання і рішення учасників навчання за етапами навчання.

Заступник (помічники) керівника навчання і посередники, на основі постійного і всебічного вивчення роботи і дій учасників навчання, готують матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків і пропозицій, і у встановлені строки подають його до штабу керівництва. Штаб керівництва навчання узагальнює ці матеріали та за вказівкою керівника КШН включає до загального розбору.

Висновки і пропозиції для загального розбору повинні бути конкретними, з наведенням фактів і цифрових показників.

Матеріал для загального розбору надається за кожний етап, а підсумковий - в кінці навчання. Одночасно з підготовкою матеріалів для загального розбору заступник (помічники) керівника навчання і посередники готуються до проведення часткових розборів. З метою ілюстрації на розборі демонструються відпрацьовані учасниками навчання карти, схеми, текстуальні документи, графіки, технічні рішення, тощо.

Також можуть демонструватися окремі епізоди навчання, що зняті на фото (відео).

При аналізі дій учасників навчання розглядаються наступні питання:

особливості проведеного навчання і вимоги, що пред'являлися його учасникам;
діяльності керівного складу, органів управління та залучених підрозділів забезпечення та обслуговування з виконання заходів приведення у готовність до дій за призначенням;

організації розвідки, збір і узагальнення даних з оцінки обстановки;

організація роботи комісій з питань ТЕБ та НС, евакуаційних комісій, комісій з ліквідації наслідків НС;

планування і здійснення переміщення сил та засобів до районів навчання, розгортання пунктів управління, роботи центрів управління в НС, організації зв'язку, охорони, комендантської служби, виконання заходів щодо маскування;

рішення керівників, їх об'єктивність і своєчасність прийняття, доцільність застосування засобів захисту та формувань (служб) ЦЗ;

робота органів управління щодо підготовки даних, розрахунків і пропозицій для прийняття рішень, планування проведення робіт із захисту населення і територій та ліквідації наслідків НС, своєчасного доведення задач до підлеглих та надання донесень;

якість і повнота відпрацьованих графічних і текстуальних документів;

ступінь відпрацювання питань взаємодії;

організація всебічного забезпечення проведення Р та ІНР;

робота органів управління із забезпечення стійкого і безперервного управління підрозділами у різних умовах обстановки;

дії підрозділів, що залучаються;

виконання плану дослідження поставлених питань і попередні висновки за ними;

організація матеріально-технічного забезпечення підготовки і проведення навчання.

На розборі навчання можуть розглядатися й інші питання.

З метою врахування виявлених недоліків під час проведення навчання, визначення стану готовності органів управління та сил ЦЗ до дій за призначенням та покращення стану виконання заходів ЦЗ загальний розбір навчання проводиться, як правило, на розширеному засіданні комісії з питань техногенно-екологічної безпеки відповідного рівня, з оформленням відповідного протокольного рішення.

Після розбору керівник навчання робить загальні висновки, в яких визначається ступінь досягнення навчальних цілей, спроможність учасників навчання виконувати поставлені задачі, нові проблемні питання тактики дій підрозділів, визначає рівень підготовки органів управління та сил ЦЗ до виконання завдань за призначенням і ставить їм задачі з впровадження позитивного досвіду навчання та усунення виявлених недоліків.

Окрім загального розбору керівник навчання проводить частковий розбір з керівництвом навчання і посередниками, а також за його вказівкою проводять часткові розбори:

заступник та помічники керівника навчання – з працівниками органів управління за напрямками діяльності;

посередники - з працівниками органів управління (підрозділів), що залучалися до навчання.

За необхідності та на рішення керівника КШН частковий розбір може проводитись з територіальним органом ДСНС України.

Про проведення навчання та його результати готується звіт. Звіт про проведення КШН з органами управління та силами цивільного захисту ланок територіальних підсистем ЄДС ЦЗ до ДСНС України через Департамент організації заходів цивільного захисту. Звіт надається до відповідного органу не пізніше 10 діб після закінчення КШН.

У звіті про проведення КШН вказуються:

тема навчання;

склад учасників навчання;

ступінь досягнення навчальних цілей;

реальний аналіз дій учасників навчання;

позитивні сторони та основні недоліки в підготовці керівників, органів управління та підрозділів;

причини виникнення недоліків і шляхи їх усунення;

стан готовності ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ області до вирішення завдань ЦЗ у мирний час та в особливий період;

основні напрямки підвищення готовності до дій за призначенням, а також оцінки дій учасників навчання;

попередні результати проведених досліджень;

інші питання, висновки і пропозиції за результатами навчання.

Х. Визначення стану готовності ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ області до вирішення завдань ЦЗ у мирний час та в особливий період.

При визначенні стану готовності ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ області до вирішення завдань ЦЗ у мирний час та в особливий період здійснюється:

Аналіз функціонування системи управління, форм та методів роботи керівників усіх рівнів щодо керівництва повсякденною діяльністю підлеглих; здатності керівників навчати та виховувати підлеглих, впливати на стан справ та їх вклад у підвищення готовності сил ЦЗ; якості підготовки фахівців з питань ЦЗ з урахуванням їх професійних та морально-психологічних якостей.

Перевірка здатності та вміння відповідних керівників здійснювати керівництво підпорядкованими силами в різних режимах функціонування та виконувати покладені на них завдання; спроможності сил ЦЗ виконувати завдання за призначенням; відповідності ведення обліку, організації зберігання та порядку видачі матеріальних засобів, чинними нормативно-правовими актами; стану роботи щодо раціонального та економічного використання фінансових та матеріальних резервів.

Тестування знань посадовими особами вимог основних законодавчих та нормативно-правових документів у сфері цивільного захисту.

Оцінка стану підготовки органів управління та сил ЦЗ до виконання дій за призначенням за наступними критеріями:

“Вищий рівень”:

а) існуюча система управління, зв'язку та оповіщення:

спроможна організовано та відповідно до існуючих планів і розрахунків приводити у готовність до дій за призначенням органи управління та сили ЦЗ; дозволяє своєчасно та у повному обсязі здійснювати оповіщення органів управління, сил ЦЗ та населення;

повністю та безперервно забезпечує потреби органів управління та сил ЦЗ щодо обміну інформацією існуючими каналами зв'язку.

б) Чергування керівного складу та працівників органів управління:

цілодобове чергування керівного складу та працівників органів управління - організовано;

особовий склад органів управління розподілений за напрямками діяльності та змінами, виконує завдання цілодобово та безперервно;

видані накази, розпорядження та інші документи оформлені за встановленою формою, їх проходження відображене у відповідних облікових документах.

в) Мобільна оперативна група:

особовий склад мобільної оперативної групи знає та вміє практично використовувати обладнання, що знаходиться на транспортному засобі;

має транспортний засіб, укомплектований відповідно до встановлених вимог та з урахуванням можливої обстановки, що може скластися, заправлений із розрахунку для висування до найбільш віддаленого району, де можливе виникнення надзвичайної ситуації та на 10 год. автономної роботи;

під час практичних дій виїхала та прибула до місця аварії у встановлений термін;

самостійно оцінила обстановку, що склалася, та доповіла про це керівництву за допомогою наявних засобів зв'язку, визначила та організувала виконання всіх обсягів першочергових заходів у повному обсязі.

г) Керівник та підпорядкований орган управління:

чітко та організовано виконали заходи приведення у готовність до дій за призначенням та забезпечили виконання зазначених заходів у підпорядкованих органах управління та силах ЦЗ;

показали високу організованість і злагодженість у роботі;

уміло організували збір даних обстановки та вірно її оцінювали;

своєчасно приймали обґрунтовані рішення;

чітко та повністю ставили завдання підпорядкованим органам управління та силам ЦЗ;

творчо та в установлені строки спланували заходи забезпечення дій під час виконання поставлених завдань;

правильно та швидко реагували на зміни обстановки, здійснювали маневр силами і засобами;

не допускали випадків припинення зв'язку та управління з підпорядкованими органами управління та силами.

д) Підрозділи (відповідно до покладених на них завдань):

організували ведення розвідки у районах виконання завдань, своєчасно повідомляли про її зміну органи управління, яким вони підпорядковані та формування, які залучаються відповідно до планів взаємодії;

своєчасно та у повному обсязі отримували завдання на виконання Р та ІНР, вміло організували роботу на місцях, своєчасно та у повному обсязі здійснювали заходи щодо організації взаємодії та взаємодопомоги;

самостійно приймали рішення на виконання робіт за ввідними;

організували та підтримували постійний зв'язок з органом управління, якому вони підпорядковані;

порушення заходів безпеки не допускалося.

“Достатній рівень”

Керівництво та органи управління діяли організовано, рішення приймалися відповідно до обстановки, проте були незначні недоліки в роботі та прийнятті рішення.

Задачі з управління підпорядкованими органами управління та підрозділами виконувались з окремими недоліками, мали місце незначні перебої в управлінні підрозділами через нестійку роботу системи зв'язку, що не впливали на своєчасність виконання завдань.

“Задовільний рівень”

Керівництво та органи управління працювали недостатньо організовано; прийняті рішення в основному відповідали обстановці, завдання до підрозділів (формувань) ЦЗ доводились зі значним запізненням і неповно, що однак, не призвело до зриву виконання задач; на зміну обстановки реагували несвоєчасно, система зв'язку працювала недостатньо стійко.

“Низький рівень”

Керівництво та органи управління на навчанні діяли неорганізовано, рішення не відповідали обстановці, що склалася, на зміни в обстановці не реагували, на тривалий час керівництво та органи управління втрачали управління підрозділами (формуваннями) ЦЗ, з обов'язками з управління підрозділами не справлялися та не забезпечили виконання поставлених завдань.

ЗРАЗОК**Структура Задуму проведення КШН****ЗАТВЕРДЖУЮ**Голова Одеської обласної
державної адміністрації

" __ " _____ 20__ р.

ЗАДУМ

проведення командно-штабного навчання з органами управління та силами цивільного захисту Ізмаїльської ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Одеської області

Тема: “Ліквідація наслідків вибуху на хімічно небезпечному об’єкті та руйнування багатопверхового житлового будинку, евакуація та розміщення постраждалих, організація та здійснення життєзабезпечення, надання допомоги постраждалим.”

Навчальні цілі: 1. Для керівників органів управління.
2. Для органів управління.

3. Для аварійно-рятувальних підрозділів (формувань) ЦЗ.

4. Дослідницькі.

5. Для контрольних навчань – перевірки готовності.

Час проведення і тривалість: 2 доби (7 год. 30 хв. 18.06.2017 – 7 год. 20.06.2017).

Місце проведення: будівля Ізмаїльської міської ради, район залізобетонного заводу, що не працює.

Керівництво командно-штабного навчання:

Керівник навчання - перший заступник голови обласної державної адміністрації.

Заступники керівника навчання:

начальник управління з питань НС та оборонної роботи облдержадміністрації - заступник голови обласної комісії з питань ТЕБ та НС;

заступник начальника ГУ ДСНС України в Одеській області

Штаб навчання: начальник штабу навчання – секретар обласної комісії з питань ТЕБ та НС.

Склад учасників:

- виконавчий комітет Ізмаїльської міської ради;
- спеціалізовані служби ЦЗ міста Ізмаїл;
- формування ЦЗ міста Ізмаїл;
- пожежно-рятувальні підрозділи міста Ізмаїл;
- служба медицини катастроф міста Ізмаїл;
- комунальні служби міста Ізмаїл.

Тактичний задум:

Текстуально або на карті (схемі):
вихідна обстановка (характер НС, положення, склад сил та їх дії на початок навчання);
райони розташування органів управління та сил ЦЗ; обстановка, що склалася під час навчання, для відпрацювання навчальних питань

Етапи навчання

Перший етап. “Отримання повідомлення про вибух на хімічно небезпечному об’єкті, збір керівного складу та дії аварійно-рятувальних та пожежно-рятувальних підрозділів міста Ізмаїл”. (7 год. 30 хв. – 9. год. 30 хв. 18.06.2017)

Навчальні питання 1. _____

2. _____

Другий етап. Назва та зміст етапу розробляється в аналогічному порядку. Послідуючі етапи розробляються аналогічно.

Керівник навчання, перший
заступник Голови Одеської
обласної державної адміністрації _____
(підпис, прізвище, ініціали)
Дата _____

Додаток 2

ЗРАЗОК

Структура Плану проведення КШН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Одеської обласної
державної адміністрації

"__" _____ 20__ р.

ПЛАН

проведення командно-штабного навчання з органами управління та силами цивільного захисту Ізмаїльської ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Одеської області

Тема: “Ліквідація наслідків вибуху на хімічно небезпечному об’єкті та руйнування багатоповерхового житлового будинку, евакуація та розміщення постраждалих, організація та здійснення життєзабезпечення, надання допомоги постраждалим.”

Навчальні цілі: 1. Для керівників органів управління.

2. Для органів управління.

3. Для аварійно-рятувальних підрозділів (формувань) ЦЗ.

4. Дослідницькі.

5. Для контрольних навчань – перевірки готовності.

Час проведення і тривалість:

2 доби (7 год. 30 хв. 18.06.2017 – 7 год. 20.06.2017).

Місце проведення: будівля Ізмаїльської міської ради, район залізобетонного заводу, що не працює.

Склад учасників навчання:

- виконавчий комітет Ізмаїльської міської ради;
- спеціалізовані служби цивільного захисту міста Ізмаїл;
- формування цивільного захисту міста Ізмаїл;
- пожежно-рятувальні підрозділи міста Ізмаїл;
- служба медицини катастроф міста Ізмаїл;

- комунальні служби міста Ізмаїл.

Тактичний задум:

Текстуально або на карті (схемі)

Кількісний склад сил цивільного захисту, що залучається до навчання:

Назва підрозділу	Чисельність особового складу і працівників	Кількість техніки

Склад керівництва і посередників:

керівник навчання – 1;
 заступник керівника навчання – начальник штабу – 1;
 помічник начальника штабу – 3;
 помічники начальника штабу із застосування сил цивільного захисту – 2;
 група посередників – 3;
 група розбору навчання – 2.

Час та місце проведення розбору:

16 год. 20.06.2013, актовий зал будівлі Ізмаїльської міської ради.

КАЛЕНДАР ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАННЯ

Перший етап. “Отримання повідомлення про вибух на хімічно небезпечному об’єкті, збір керівного складу та дії аварійно-рятувальних та пожежно-рятувальних підрозділів міста Ізмаїл”.

(7 год. 30 хв. – 9. год. 30 хв. 18.06.2013)

№ з/п	Навчальні питання та час на їх відпрацювання	Дії тих, хто навчається	Заходи, що проводяться керівництвом навчання
1	Дії чергової служби з питань ЦЗ міста Ізмаїл (7 год. 30 хв. – 8 год.)	Черговий чергової служби з питань ЦЗ міста Ізмаїл здійснює оповіщення керівного складу	Посередник при виконавчому комітеті міської ради контролює дії чергового чергової служби з ЦЗ міста Ізмаїл. Посередники із застосування сил ЦЗ контролюють дії пожежно-рятувальних та аварійно-рятувальних підрозділів міста
2			
3			
4			

Другий етап. Назва та зміст етапу розробляється в аналогічному порядку. Послідуочі етапи розробляються аналогічно.

Керівник навчання, перший заступник голови Одеської обласної державної адміністрації _____ (підпис, прізвище, ініціали)
 Дата _____

РОЗПІЗНАВАЛЬНІ ПОЗНАЧЕННЯ НА НАВЧАННЯХ

Керівництво КШН, посередники та особовий склад імітаційних команд носять на лівому рукаві білу пов'язку розміром 30×10 см із відповідним буквеним позначенням:

- „К” – керівництво;
- „П” – посередники при підрозділах;
- „ДП” – дільничні посередники;
- „ПП” – пунктові посередники;
- „І” – особовий склад імітаційних команд;
- „ДГ” – дослідницька група.

Дозволяється для керівництва навчання передбачати застосування замість пов'язок розпізнавальних бірок (бейджів) у вигляді карток з текстовою інформацією.

Місце розташування пункту управління керівництва позначається білим прапором розміром 150×100 см із літерою „К”, а у нічний час – ліхтарем білого світла.

Література

Кодекс цивільного захисту України.

Постанова КМУ від 9 січня 2014 року №11 “Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту”

Постанова КМУ від 26.06.2013р. № 443 “Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил ЦЗ

Наказ ДСНС України від 29.01.2014р. № 44 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки та проведення командно – штабних навчань«тренувань».